

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt XIII. Legatio Contareni Cardinalis ad Ratisponensia Comitia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11642

1541.
* Epist. Farnesij Card.
ad Poggium,
vlt. Februarij
1541.

ta, * vt Cæsaris auctoritas, si fieri posset, ab illis prouincijs ac negotijs hominem amoueret.

Per speciem confusionis ac prolixitatis vitanda, numerum delegatorum ad colloquium minuit Granuellanus. Dies aliquot Eucius & Melanchthon de originaria noxa differuere, donec Cæsar, seu rem minimè perficiendam ratus absque suæ auctoritatis impetu, seu veritus ne quid absõnum se absente oriretur, congressum abruptit, distulitque ad Ratisponensia Comitia, quibus se interiturum spondit.

Hic itidem Suauis plura mentitur; tribuitque Pontificiorum technis prolatum sine fructu colloquium, Nuntique Poggij officium apud Cæsarem idem abruptum. Ex aduerso constat, Mororum in omnibus literis iam adductis, quas ad Farnesium Cardinalem Wermatiã misit, conquestum esse, prolixitatem illam tamquam Lutheranorum astum, quò tergiuersarentur vsque dum Hispaniam Cæsar repeteret, ac penes se firma persisteret ea Religionis libertas, & iniusta possessio bonorum Ecclesiasticorum, quam ad breue tempus extorserant, donec potiora consilia caperentur. Enimvero Poggium nullam potuit nauare operam prorogando colloquio, cum ea prerogatio nimis esset molesta Pontifici; quod mox patebit: curabat quidem vt illud profus abscederetur, & vti Cæsar conatum conuerteret, prius ad permouendos hæreticos adhortationum auctoritate, disputationum loco; deinde, si hoc non succederet, ad eisdem armorum vi perdomandos. Quæ tamen arma à quouis alio confidentius ad ictum cientur, quàm ab eo cuius manu stringuntur, cum alij fulgorem in iis intuentur, ille debilitatem sentit.

CAPVT XIII.

Legatio Contareni Cardinalis ad Ratisponensia Comitia.

PRIUS indicauimus, Legatum fuisse destinatum ad ea Comitia, si haberentur, Gasparem Cardinalem Contarenum, ab ipso Cæsare vel post contractam à Venetis cum Turca pacem ad id comprobatum: sed postea superfedisse Pontificem illius Wermatiã missione, quòd Cæsar minoris notæ Præsulem petisset: deinde verò postulatam ab eodem Legatum ad Ratisponensia Comitia, cui abundè esset & potestatis ad componendas dissensiones, & pecuniæ ad animos eo quoque auxilio conciliandos. Verùm potestas non nisi valdè circumscripta Legato concessa, vt iam liquet, & alterum reconciliationis illicium à Pontifice omnino repudiatum.

diatum, quippe, ut Oratori Cæsareo Paulus ostendit, indecorum simul ac plenum periculi. Ceterum libenter Legatum^a expediit, cum ad eum seligendum nouo consilio opus non esset. Elucebat in Contareno prudentia & peritia in ciuilibus negotiis, b doctrina tam in profanis quam in sacris disciplinis, studium Religionis ad Petri causam constanter tuendam, integritas vitæ ad successoris personam cum dignitate ac fructu gerendam. Missus fuerat à Senatu Veneto Legatus ad Cæsarem, ut libertatem Clementis Septimi in arce Romana detenti ab illo impetraret; & usque ad eum fuit Carolo acceptus, ut eum postea nominatim ad hæc agitanda Legatum flagitarit. Oratoris pariter apud eundem Clementem munus obiecit in solenni Cæsaris inauguratione Bononiæ. Ibi verò eam sibi laudem peperit, ut illius iam tum semina in animum Pauli III. iacta tam egregium deinde fructum protulerint, nimirum à Senatoria suæ patriæ Purpura, nullis aliis Ecclesiasticæ militiæ conscensibus gradibus, ad sacram Vaticanæ Senatorem compulsi ad amicam querelam, quasi Pontifex per eam electionem non tam Venetum Senatum decorasset, quam destorasset. Eius doctrinæ pietatisque præstantia viuit adhuc in ipsius literariis operibus, ubi dum lectores erudit, cum profunditate claritatem, cum elegantia subtilitatem aptè connectit, nec minus, dum Pontifices admonet, cum sinceritate reuerentiam. In excolenda pietate, S. Ignatii alumnus fuit: c atque inter primos illas exercitationes, quarum Ignatius auctor & institutor fuerat, & adhibuit sibi, & auctoritate suâ aliis commendauit. Quin etiam Contareno ipse formam Societatis Iesu ab Ignatio digestam ad Pontificem detulit, & ab eodem illius comprobationem reportauit. Quod fortasse suspectas redderet viri laudes hæc adductas, nisi ampliores legerentur à nobilissimis eius ætatis scriptoribus concelebratæ.

2 Arcana Pontifex illi documenta tradidit, iussu nullius ea notitia fidere, ac ne id quidem significare, sibi videlicet aliqua fuisse scripto demandata. Suauis in commemorandis iis quæ illi in mandatis tradita fuere, turpiter in primo gradu offendit. Narrat quippe, à Contareno, quò mandata exequeretur, allatam Cæsari excusationem, sibi potestatem à Pontifice minimè traditam ratos habendi Fidei articulos, propterea quòd ea potestas à Christi Vicario seiungi nequit, nec ab eo alteri delegari fas est: sed ubi Lutherani conuenissent de Religionis dogmatibus, ab Ecclesia Romana sancitis, polliceri in reliquum se planè satisfacturum Germaniæ. At-

Ccc 2 qui

1541.
a Designatus fuit in Senatu 10. Ian. 1541. ut in Act. Confistor. b Vide eius Vitam scriptam à Ioanne de Casa.

c Ex Daniele Bartolo lib. 2. Vitæ S. Ignatii, & confirmatur ex Epistola manu S. Ignatii scripta Petro Contareno.

1541. qui hoc opponitur è regione mandatis Pontificiis, in quibus nulli mentione habità de huiusmodi potestate ad præscribenda dogmata, solùm inerat, nullam à Pontifice facultatem illi tribui ad relaxandas leges ritusque ab Ecclesia iam inductos, cum fieri posset, & Lutheranorum postulata ad res inopinabiles progredierentur; & quantum diuinare licebat, eiusmodi futura, vt ne ipse quidem Pontifex si adesset, posset illis indulgere absque offensione, animarumque periculo, saltem nondum prospecto aliarum nationum sensu.

Addebatur: Cum ad Germaniæ turbas componendas valeret plurimum pacificatio Principum, omni conatu ad eam Cæsarem cohortaretur, quemadmodum nec desisteat Pontifex pro virili Regem Christianissimum ad id cohortari.

Non posse Pontificem in animum inducere, Caroli ac Ferdinandi pietati, & Granuellani promissionibus Wormatiæ exhibitis confisum, eos vnquam vel indulturos, vel passuros, quod Catholica Fidei candorem, potestatemque Romanæ Sedis laesurum esset: quòd si quid huiusmodi ageretur, rei omnino Legatus occurreret, oblato in præsentia Concilio. Ad illud repudiandum, locum ignari dari, quali pace nondum inita haberi non posset; vbi enim ardet in Principum animis studium Religionis debitum, vsurpari posse quod aliàs effici solitum, hoc est, fidem publicam Episcopis dandam, quàm liceret per eorum ditionem iter facere: deinde verò Concilij ope sperandam ex præteritis exemplis, non Religionis modo, sed ciuilem Reipublicæ Christianæ pacem. At si ne id quidem latere foret ad iniquas illas concessionem à Conuentu remouendas, libet simul ac modestè denuntiaret, ne ibi quidem persistere sibi quasi spectatori licere, sed eas nomine Pontificio prohiberet. Quòd si iam admittæ fuissent, irritas declararet, & à loco, vbi concessæ fuerant, secederet; sed non ab Aula nec à Cæsare, absque nouis mandatis. Idem exequeretur, quamuis hæc non nisi ad tempus concedenda essent, quasi eorum arbitrio in futurum Concilium reiecto: vel vbi de Concilio in Germania cogendo decerneretur, quòd & Pontificio ceterisque populis iniuriosum erat, & hæresi conducibile; quippe quæ ibi sua tamquam in arce se tueretur. Si necessitas harum prohibitionum ac denuntiationum vrgeret, Cæsari significaret, adigi ad ea Pontificem vnus Religionis studio, saluam in reliquis amicitiam, quæ semper inter ipsos persisterat, affinitatis etiam nexibus confirmatam. Haberet clam apud se legitimum scribam ac testes ea dum ageret, quòd dicta factæve legitime perferberentur.

Angebatur præterea Pontifex, cum ipse tantum diligentia laboraret

1541.

risque impendisset, ut Concilium & concordia inter Principes staretur, tantumque diuturnæ patientiæ, quâ dissimularat in Cæsaris conuentibus agi de Religionis negotio, mixus spe salutaris remedij in Cæsaris præsentia & auctoritate, eâ se fraudatum fiducia ad illam usque diem animaduerteter.

Famâ circumferri, Cæsarem confirmaturum prorogaturumque inducias Norimbergenses, quarum vi Protestantes in rem suam detorquebant quidquid ambigui esset in verbis, sibi que omnem licentiam arrogabant: proinde si pariter in hoc intelligeret aliquid Religioni noxium committendum, præscriptâ iam formâ contestaretur.

Impensius verò id ageret, ubi ad conuocandam ex sola Germania Synodum animos aduiceret, reuocans in memoriam Cæsari, cum ipsum semper, tum maximè Bononiæ eam detestatum uti perniciosam tam Pontificiæ quàm Cæsareæ auctoritati; ac sæpius confirmasse, nihilo posse melius hæresi obuiam iri, quam Oecumenico Concilio.

Quoniam verò quæsierat à Paulo Contarenus, an quando experientia compertum erat, acerbiora in Lutheranos noxia euasisse, videretur Pontifici leniora adhibenda; responsum est: Hæc sibi minime displicere, dummodò decora quadam agendi dignitate sustinerentur, quæ speciem omnem arceret siue timoris in causa, siue appetentiæ eos subornandi.

Legatus primus omnium Ratisponam peruenit; a deinde aliqui Principum, ac tandem Carolus. Cum eo studuit Contarenus agere, uti sibi demandatum fuerat, de pacificatione; b captâque occasione à prologo ad rem aliam Cæsaris verbo, eum percontatus est voce quadam amanti, suspirio admixto, quandonam liceret pacem sperare. Subiecitque, Non posse à Cæsare communia Christianorum vota cumulatius expleri. Expalluit ad improuisam interrogationem Cæsar: sed ita respondit, ut spem præcideret; affirmans more Principum, haud prætermisisse se æquissimas condiciones pacis offerre; contra verò eas à Francisco Rege postulari non pro fratris æqualitate, sed pro domini potestate.

In eo quod potissimè spectabat legatio, visi sunt Contarenus quidam ex Principibus Catholicis præ se ferre affectatum Religionis studium, quod eorum utilitati prætendebatur. Etenim cum ipsorum aliqui perspicerent Lantgrauium, dum Protestantium ducem ageret, opulentiam amplitudinemque sibi comparasse per subsidia & elicientelas populorum; ad huiusmodi sibi commoda pariter aspi-

a Recensetur in prima propositione Cæsaris in Conuentu.
b Literæ Contareni ad Farnesium 5. Aprilis 1541. quarum sunt mentio auctoris.

1541.

rabant apud Catholicos; cupientes per astum ab Ecclesiis ad se conuertere, quod Lutherani per vim præruperant: adeoque bello quàm paci procliuiores, colloquio nauiter aduersabantur, quod tamquam pacis adiumentum formidabant, & rem nomine atque operâ Legati cohonestare ac prouehere annitebantur. At contraria Legato mens erat; nimiâque fortassis de sua opera, ac præstantia causâ conceptâ spe, nedum quidem satis edoctus experimento, rebatur, medicorum vitio, non humorum prauitate morbum protrahi. Ad hæc, inuidiâ atque ignominia vertendum Sedi Apostolicæ existimabat, si vulgò iactaretur, incepta reconciliationis stamina eius operâ præcisa, præpeditumque congressum dissidentibus, quò simul coalescerent. Itaque Catholicos, quos indicauimus, a fauore capitis destituti, ab incepto destiterant. Quæ Cæsaris nomine Conuentui proponenda erant, conscripta, ac Legato communicata. Duo hic adicienda postulabat: ^b Primum facilius impetratum; videlicet, vt ibi declararet Cæsar, à se nihil efficacia detrahi Augustanis Decretis Religioni plene fauentibus, aduersus quæ Lutherani dum protestarentur, nomen Protestantium, vt suo loco commemoratum est, acceperet. Alterum spectabat auctoritatem ac prærogatiuam Legati, de quo nulla ibi mentio. Silentium excusauit Granuellanus, propterea quòd agendum illi erat cum brutis ferisque animantibus; adeoque oportere ipsorum infania indulgere, quò mansuescerent. At repulit excusationem Contareus, opposuitque, Decere quidem humanitate erga illos vt, non tamen proprias arces deferendas, quò aduersario fiat satis. Et animaduerso Ministrorum languore Cæsarem allocutus, scriptum reconcinnandum curauit. In vtroque additamento formam maximè ieiunas Cæsariani adiecere, ne Lutheranorum palato nascentem mouerent.

Hæc itaque Cæsaris nomine proponebantur: Cùm Germania Religionis dissidiis afflictâ languesceret, ademptâ intestinâ quiete, fractisque viribus aduersus hostem externum, visum fuisse Comitibus Imperij, malis vnicè opportunum Concilium Oecumenicum. Huius cogendi gratiâ tot itinerum laborem à Cæsare libenter susceptum, quò de illo cum Romanis Pontificibus coram ageret: sed armis illatis terrâ marique ab hereditario Christiani nominis ac Imperij hoste, se à re perficienda distractum. Hic paucis, sed magnificè, immensam auri vim commemorare, longissimis repetitis itineribus impensam, innumerabiles militum copias consumptas, perpetua incommoda à se numquam defesso tolerata, quò dignita-

^a Literæ
Contareni
ad Farnesum
14. Aprilis.
^b In Literis
Contareni
ad Farnesum
5. &
14. Aprilis
1541.

Contareus
ad Cæsarem
14. Aprilis
1541.

tem Imperij à Turcarum impetu vindicaret. Neceſſe quoque ſibi fuiſſe, tamquam ſupremo Domino, magnis ſumptibus ac incommodis patrocinari Sabaudo Principi, & clienti Caſareo aduerſus exterorum iniurias, & ab eorundem violentia Inſubriam tueri, Imperij pariter beneficiariam. Poſteà verò diuturnis induciis inter ſe Gallumque Nicææ firmatis, inde nauigaſſe Carolum in Hiſpaniam, quò hereditarij Regni compositis rebus, per Italiam breuiſ Germaniam repeteret, ad Concilij negotium perſiciendum: verùm propter obſtacula Concilio interiecta aliquanto ampliùs commemoratum. Poſtremùm, Gallia Regi humaniter impenſeque inuitanti, vt per ſuam ditionem iter haberet, libentiùs indulgiſſe, quò & fraternæ inuicem charitatis argumenta præberet, & ſidentia in eo Principe. Ita in Germaniam Inferiorem deueniſſe, vbi negotia ſuammi ponderis impedimento ſibi fuerant, ne ad Conuentum nuper Haganoam ſe conferret; illi tamen Romanorum Regem fratrem ſuum aduiſſe. Ex tot tantisque ſumptibus ac laboribus paſſim conſtare, quantæ ſibi curæ fuiſſet Imperij decus, cuius cauſa nihil ſe impoſſerum operæ laborisque prætermiſſurum. Id verò comprobari aduentu ſuo ad ea Comitia, quamuis nondum valetudine confirmatâ. Præ ceteris ſibi cordi eſſe Religionis concordiam, ex prauis Diuinarum Literarum interpretationibus diſſidentis. Ad hoc conſequendum, vbi breuior expediſorque via ſibi non comonſtraretur, apud ſe ſtatuiſſe, vt pauci ex honeſtis ac pijs viris, pacis amicis, & Imperij Nationisque ſtudioſis, vtrimque designarentur (*ſaluſ tamen Auguſtani Decretis*) ad Religionis controuerſias agitandas, qui facilem aliquam concordia rationem excogitarent, eamque poſteà ad Caſarem Comitiamque referrent; quò tandem ſtabiliri poſſet, & Pontificio Legato communicari, vt fuerat Haganoæ ſancitum. Id conſilij libentiùs à ſe ſuſceptum, quippe quod & Auguſtæ & Wormatiæ Imperij Ordinibus maximè conducibile viſum fuerat; ſemper tamen integris rebus paulò antè commemoratis.

§ Proſitetur Suauis, moueri ſe ad accuratiùs enarranda huius Cætus euenta duas ob cauſas: Alteram, quòd in eo videre eſt, nihil boni perſici poſſe, vbi cumque adminiſtri Pontificij in partem negotij venirent: Alteram, quòd res ibi actæ Paulum impulere non ad concedendum vt priùs, ſed ad omni ope promouendum Concilium. Et tamen hæc accurata Suauis narratio, quâ voluntatis nequitia, quâ notitiæ penuria, mirum quam manca mutilaque à quocumque deprehenderetur, modò eam cum Hiſtoria noſtra contulerit.

Præter-

1541. Præterquam quòd ea duo, quæ ille obseruat, perspicuè falsa constabunt.

Quod spectat ad primum; num idem in vniuersa narratione quidquam à Contareno gestum commemorat quod rem confirmet? Præterea scribit, Lutheranos in plerisque grauissimorum dogmatum, vt in Eucharistia, in Confessione, in veracitate Conciliorum falli nescia, à Catholicis dissensisse. Quo pacto igitur Pontificiorum administratorum vitio in concordiam itum non est? Annetio vertitur ex Suauiana sententia, fidem versatilem non habere, cuiusuis accommodam libidini; perinde ac ab illo genethliaco factum est, cum in amici gratiam natalitium eius systema composuit, amoto ex angulo quadrati Saturni maligno aspectu, infausta minuantis? Quid porro? Ne illa quidem versatilis ac planè cerea fides concordia satis fuisset, cum ipsi quoque Lutherani^a in eo confesso inter se dissiderent, vt reliquas omittam sectas per Septemtrionem disseminatas: præsertim ibi Ioannes Calvinus interfuit, tametsi obscuri nominis eà tempestate, ^b cuius operà ex hæresis Lutheranae sinu noua religio educenda erat, non minus Lutherana Germanis accepta, nec magis Lutheranae concors quàm Catholica. Constat verò, Contarenum vsque adedò incubuisse pro virili ad concordiam conficiendam, vt Suauis ipse fateatur, à plerisque fuisse reprehensum.

Nec minùs altera pariter animaduersio dissonat à vero. Nam etiam ante habitum Ratisponæ conuentum, Pontifex per tot Nuntios, tot Legatos, tot preces, tot sumptus, Concilij celebrationem curauit, vt si ea omnia consensus solum dicenda, & non item solida procuratio, necesse profectò sit vocum significationem peruertere. Præterò mihi sunt literæ arcanissimæ Farnesij in Belgio Legati ad Paulum conscriptæ, in quibus, dum ceteroqui Franciscum Regem collaudat, solum dolet, languidum à se compertum in Concilij negotio, ad quod nouerat quanto Pontifex ardore ferretur. At nulla in re facilius est mentiri, quàm in ea quæ difficilius cognoscitur, hoc est, in alienæ mentis consilio.

^a Literæ Contareni ad Farnesium, 13. Maij 1541.
^b Apparet initio libri Caluini to Albertum Pighium, de libero arbitrio.